

АНАЛИЗА НА АНКЕТАТА ЗА ПРАВНА
ПИСМЕНОСТ И ПРИСТАП ДО
ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА КАЈ ЖЕНИ ОД
МАРГИНАЛИЗИРАНИ ЗАЕДНИЦИ
(РОМСКА ЗАЕДНИЦА – ДЕЛЧЕВО)

1. Демографски профил

Анкетата опфаќа **52 жени** од ромската заедница во Делчево. Возрасната структура е силно ориентирана кон постари жени:

- **56+ години: 28 жени**
- **46–55 години: 14 жени**
- Млади жени 18–25: само 1

Ова укажува на значителна „старосна пирамидална диспропорција“, што е типичен индикатор за:

- миграција на помладата популација,
- недоволно присуство на млади активистки,
- потенцијални генерациски разлики во пристапот до институции.

Во однос на образованието, доминира **средно образование (28)**, но е загрижувачки што:

- **5 жени се без формално образование,**
- **19 имаат само основно,**

што директно го намалува капацитетот за функционална правна писменост и институционална навигација. Повеќето испитанички се **невработени (38)**, што ја зголемува структурната ранливост и ја намалува автономијата при барање поддршка.

2. Правна писменост и информираност

За разлика од жените во руралните заедници, резултатите кај ромските жени се значително поразлични:

- **39 жени** тврдат дека добро ги знаат своите права,
- само **6 делумно,**
- **7 не.**

На прв поглед ова може да упати на високо ниво на правна ориентација, но според резултатите од другите прашања, оваа „самоперцепција“ веројатно не кореспондира со реалното ниво на правна писменост. Истражувањата покажуваат дека жените во маргинализирани групи често изразуваат високо ниво на самодоверба во познавање на правата, но истовремено се соочуваат со значителни бариери при реално користење на тие права.

Извори на информации

- **Медиуми – 22 жени,**
- **Пријатели – 16,**
- **НВО – 4,**
- **Институции – 1,**
- **Воопшто не добиваат информации – 9.**

Во споредба со други заедници, кај Ромките постои посилен неформален систем на информирање (преку пријатели), што е карактеристика на затворени или тесно поврзани заедници.

Пристап до правна помош

- **46 жени** знаат каде да побараат правна помош
- Но само **9 жени** реално побарале помош.

Ова го открива „парадоксот на знаење без користење“ — жените во теорија знаат што треба, но во практика не пристапуваат.

Причини за ваков јаз се видливи во следните сегменти.

3. Пристап до институции и услуги

За психолошка поддршка:

- **49 жени знаат каде да се обратат,** што покажува дека психосоцијалните сервиси се препознаени, најверојатно поради НВО активности.

Најдостапни институции:

- ЦСР – 22 жени
- НВО – 12 жени
- Полиција – 5
- Општина – 3
- Здравствен дом – 3
- Не знам – 7

Големiot број одговори „не знам“ укажува на недостаток на институционална транспарентност и недоволна комуникација со ромските заедници.

Дискриминација

За разлика од руралните жени, кои во огромно мнозинство чувствуваат институционална дискриминација, кај ромските жени резултатите се:

- **Само 3 жени** чувствувале дискриминација
- **12 не,**
- **37 никогаш немале контакт со институции**

Ова значи дека ниската изложеност, а не еднаквиот третман, ја „прикрива“ реалната состојба. Ако жените воопшто не доаѓаат во контакт со институции, тие не можат да препознаат дискриминација.

4. Бариери за пристап до поддршка

Најзначајните бариери се:

- **Недоверба – 21 жена**
- **Страв/срам – 8**
- **Недостаток на информации – само 5**
- **Пари – 5**
- **Недостаток на поддршка – 5**

Кај ромските жени се забележува доминација на **емоционални и психолошки бариери**, особено недоверба, за разлика од руралните заедници каде доминира недостигот од информации.

Ова укажува дека:

- институциите не се перципираат како „свои“,

- постои историски контекст на исклученост,
- долгогодишни негативни искуства ја формираат културата на недоверба.

Охрабреноост за барање права

- **40 жени** сметаат дека жените не се охрабрани да ги бараат своите права.
Ова е јасен индикатор за ниска правна и социјална самодоверба во заедницата.

5. Теми за едукации

Најприоритетни теми:

- **Женски права – 31**
- **Заштита од насилство – 9**
- **Здравствена/социјална заштита – 16**
- **Комуникација и лидерство – 5**

Во споредба со руралните жени, кај ромските жени постои повисок интерес за социјална и здравствена заштита — што е очекувано поради понискиот степен на пристап до здравствени услуги.

6. Лидерство и заедничко делување

Овој сегмент е најсилниот позитивен индикатор:

- **46 жени** сакаат да бидат дел од група која помага на други жени.
- **50 жени** веруваат дека присуството на жена-лидерка би ја зголемило довербата и пристапот до поддршка.

Ова е извонредно силна основа за:

- формирање локална женска група,
- воспоставување модел на заедничко застапување,
- мобилизација на активистки од самата заедница (peer-to-peer пристап).

7. Квалитативни резултати (отворени одговори)

Најчести теми кои жените ги посочуваат како потребни промени:

1. **Зголемување на довербата во институциите – 15 жени**
2. **Подобрување на комуникацијата со институциите – 9 жени**
3. **Потреба од повеќе информации – 6 жени**

Овие три категории ги потврдуваат резултатите од останатите сегменти и ја потврдуваат потребата од:

- посреднички услуги,
- женски медијаторки,
- културни медијатори,
- локална поддржувачка мрежа.

Заклучок

Анкетата открива дека жените од ромската заедница во Делчево се соочуваат со сложен сплет на структурни, психолошки и институционални бариери, вклучувајќи:

- силна недоверба кон институциите,
- ниска изложеност на институционални услуги,
- недостаток на социјална храброст за барање поддршка,
- ограничен пристап до здравствени, правни и социјални сервиси,
- недоволна информираност преку официјални канали,
- но истовремено висока желба за вклучување, учење и женска самоорганизација.

Оваа комбинација го прави оваа заедница идеална за **учество во програми за јакнење на женско лидерство, правна и социјална мобилизација и воспоставување рурални/урбани женски групи.**

Препораки

1. **Формирање женска група/здружение во ромската заедница**
– базирана на peer-mentoring и локални активистки.
2. **Воспоставување локални медијаторки (community mediators)**
– за поврзување на жените со институциите.
3. **Редовни правни и психосоцијални работилници**
– со материјали на разбирлив јазик и практични примери.
4. **Едукацији за доверба, самодоверба и застапување**
– фокус на женско лидерство и јавен настап.
5. **Здравствена и социјална поддршка како дел од пакетот услуги**
– поради препознаената потреба.
6. **Силна соработка меѓу општината, НВО и ЦСР Делчево**
– особено во комуникацијата со маргинализирани заедници.
7. **Креирање модели на мобилни тимови**
– психолошки, правни и социјални.

„Ова/а видео/публикација/текст/активност е изготвен/а со помош на

The Kvinna till Kvinna Foundation и Шведска.

Содржината на овој материјал е единствена одговорност на Организација Жена Делчево и во никој случај не ги одразува ставовите на

The Kvinna till Kvinna Foundation и Шведска.“